

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsész Tudományi Kar

Könyvtártudomány mesteri

OTDK Szakdolgozat

Harry Potter olvasókör irodalomterápiás elemekkel

*Csoporttanulmány a Zuglói Benedek Elek Óvoda, Általános Iskola
Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményben végzett
élőkönyvtár műhelyében zajló munkáról*

Vezető tanár:

dr. Senkei-Kis Zoltán egyet. adjunktus

Hallgató:

Gurka-Balla Júlia

Könyvtártudomány mesteri

1.év

2023

Tartalomjegyzék

Rövid Tekergő térkép	2
Bevezetés	3
Az olvasóvá nevelés színterei, avagy hogy válik diákká az ember	7
Karácsony Sándor irodalmi pedagógiája és Szentgyörgyi Albert valamint Carl Rogers.....	9
Három profil	15
Harry Potter mint fanfiction király: Lélek a művekben – hatás a diákok fantázia- és érzelemléviára.....	23
Módszerek – Irodalomterápiás elemek	28
Összegzés	29
Irodalom.....	31

Rövid Tekergő térkép

A Harry Potter regénysorozat világában különleges, sőt a szó szoros értelmében vett varázslatos eszközök szerepelnek. Az iskolai olvasóközönségben is megtalálhatóak ezek az eszközök, az egyik ilyen eszköz a tekergők térképe, mely arra hívatott, hogy az iskolába tájékozódni lehessen, sőt azt is megmutatja, ki hol tartózkodik éppen.

Ez a mi módszerünk szerint egyfajta Rajzos gondolattérképet jelent. Volt olyan foglalkozásunk, melynek során közösen alkottuk meg a saját élő tekergő térképünket. Mi a Harry Potter világot vázoltuk fel erre a térképre.

Éppen ezért a dolgozatírásra való tekintettel megkísérlek egy rendhagyó, a tartalomjegyzéket kiegészítő elképzelt térképet készíteni.

„Esküszöm, hogy rosszban sántikálok” (Rowling, 2000) ez volt a térkép hívó szava.

A miénk a könyvtáradal: „Mert kell egy hely, egy könyvtár melyhez tartozunk, mert kell egy hely, hol néha másról álmodunk, mert kell egy hely, hol minden manó látható, mert kell egy hely egy könyvben és a Zuglóvon.”

S kinyílik a térképünk. Csak gondolatban látható ez a térkép, s kétségtelenül interaktív. Szinte a lehetetlent kísérem meg, hogy leírjam. Ha ránézünk a tartalomjegyzékre, már van egy elképzelésünk, miről is szólhat ez a dolgozat. Lehet, hogy sikerül meglátni, ki hol tart éppen s felfedezhetjük Peter Pettigrew-t, (az árulót), akinek nem is kellene ott lennie, vagy akár azt is megtudjuk, hogy kerüljük el Perselus Pitont, a Roxfort bájitaltan tanárát.

A gyerekek is ilyen üres térképpel érkeznek hozzánk, akiknek néha nagyon sok darabkájuk van a Harry Potter történetekből. Vagy olvasták nekik, vagy nézték a filmet s emlékeznek erre vagy arra. Másnak meg egyáltalán nincs semmi előismeretük, s csak most rajzolják az első vonalakat.

A lényeg az, hogy nem látjuk azonnal, hanem sok figyelmes olvasás, és hallgatás kell ahhoz, hogy nekünk, olvasóknak sikerüljön egy hullámhosszra kerülni az elképzelt történet szereplőivel. Tudom, hogy nagy kérés tőlük olyat kérni, hogy a csend, rend, türelmen (élőkönyvtárunk három fő szabályán) kívül még figyelmes hallgatás is kell? Mégis ez volt az a szabály, amit a gyerekek maguk választottak. S nagyon tetszett nekik, hiszen ők maguk fogalmazták meg, hogy mit jelent a számukra. Nagy kérés, ezért nem kértem.

Ebben a dolgozatban nem rendhagyó módon fogalmazok, mert nem rendhagyó témáról van szó. Ez a kör szabadon választott kör minden résztvevő számára, s én nem tudom hogyan mesélnének róla a gyerekek, csak azt tudom, hogy felszabadult játék volt jellemző ránk.

Nem tudom, e dolgozat melyik szegmense lesz az, amit meglátogat majd a kedves olvasó, s lesz-e ilyen élmény a számára a közös olvasás. Csak segítségként minden könnyebb tekergő térképpel. S mi ez a tekergő térkép azon kívül, hogy gondolattérkép? Egyszerűen mi vagyunk azok, akik játszunk minden kedd délutánon az olvasóköriben. Mi vagyunk ezek a tekergők, a HP csapat. A Rowlingos kapunk nyitva áll, s aki szabadon mellettünk dönt, azt várjuk, hogy legyen velünk az egész történetkalandban.

Bevezetés

Mitől válik mássá egy könyv, mint csupán összekötött papírréteg, borítóval bevont írásos szöveg? Mi készítet arra milliányi gyermeket, hogy megtanuljanak olvasni, hinni egyetlen egy

könyv miatt, ami meghódította a világot? Mint ahogyan Harry Potter, a kis túlélő tette, elsőként a gyerekkönyvek világából kinőve magát. Miért aludtak, alusznak néha ma is párna alatt egy-egy kedvenc, klasszikus vagy éppen modern könyvvel? Mitől kötődik az olvasó a könyvhöz?

Ilyen s hasonló kérdések azok, amelyek leírják számunkra, hogy hogyan válhatunk olvasóvá, jó olvasóvá – legyünk akár gyerekek, tanulók, diákok, akár tanárok, felnőttek, idős ... emberek.

A dolgozatom célja azt kutatni, hogy hogyan válhatunk „jó olvasóvá” egy olyan iskolai olvasóköriben, amely sajátos nevelési igényű gyerekek körében zajlik. Csóka Judit legújabb meseterápiás könyvében, ahol kórházi betegeknek tart meseterápiás foglalkozást, megfogalmazza, hogy a nagyhatású történetek fényében, a csoportterapeuta szerepe is megváltozik, s sokkal inkább résztvevője lesz a csoportnak, mint hierarchikus vezetője. Éppen ezért, a történet hallgatása közben, megszűnik arról gondolkodni, hogy melyik beteg éppen milyen komolyabb problémával zavarhatja meg a foglalkozásokat (Csóka J., 2022)

Mert bízunk abban, hogy a történet lesz az, ami ilyen esetben átvesz egy olyan egyedülálló szerepet, méghozzá olyan varázslatosan, ami az egész foglalkozást meseszíntérbe repíti, ahol a mese maga is életre kelhet a belső fantázia világában. S a történet a jelenlétével lesz a keret maga. Dumbledore szavaival élve: „Persze, hogy a fejedben játszódik Harry, de attól miért ne lehetne valóságos?” (Rowling, 2008).

Gyakran elfeledkezünk arról a hihetetlen nagy erőről, amely egyes könyvekben rejtőzik. Néha át lehet adni magának a történetnek az úgynevezett vezetői szerepet, mi meg egyfajta koordinátori, mediátori szerepet kölcsönözhetünk, ami sokkal inkább együtt tanulás jellegű csoportot alkot belőlünk. Ami hasonló Carl Rogers (Rogers, 2006) vagy Montessori Mária (Montessori Mária élete) módszereihez, akik azt hangsúlyozzák, hogy a tanulásnál a tanárnak az egyik igazán fontos feladata olyan trónfosztást elvégezni magán és a tanári szerepén is egyben, hogy inkább a gyerekek kezébe adják a tanulás lehetőségét, s a kíváncsiságukra apellálnak. Tehát nem halat adnak, hanem horgászbót, hogy kifoghassák maguknak a halat. Megteremtik számukra a környezetet, hogy tanulni tudjanak.

A mi környezetünk pedig az Élő Könyvtár műhely, melynek alapja a Nagy Történet koncepció.

„Minden emberi közösség valamilyen történetből értelmezi létét, ez a történet segít a történelmi események feldolgozásában, formálja és irányítja életünket. Ha engedjük, hogy a Biblia töredezetté váljon, félő, hogy feloldódik abban a másik, kultúránkat alakító történetben, s már nem fog olyan hatást gyakorolni az életünkre, mint kellene.” (Bartholomew & Goheen, 2018).

A mi koncepciónkban az élőkönyvtár szó maga más jelentést kap – hadd tegyük hozzá, hogy erre a kifejezésre már több meghatározás született. Elméletileg az élő könyvtár személyeket embereket jelent, akiket meg lehet kérni, hogy beszélgessenek velünk, s így élő történelemmé, vagyis élő dokumentummá, könyvvé válhatunk. Fesztiválokon szoktak ilyeneket kitalálni.

De hogy mi mindent jelenthet még ez a fogalom? Annyira sok lehetőség van! Nézzük meg kicsit közelebbről. Három összetett szóból áll: élő, könyv, tár ... de ha kettőt eleve összevonunk, akkor élő könyvtár. Feltehetnénk a kérdést, tud élni a könyvtár? Hogyan? Ha bárki meglátogat egy könyvtárat, láthatja, hogy komoly munkafolyamat zajlik benne.

Számomra az élőkönyvtár színterekre bomlik s foglalkozásokat jelent. Amibe belefér minden, ami a könyvtárhoz társulhat, maga a mű, annak felolvasása, beszélgetés róla, minden, ami egy könyvtáros feladatkörébe tartozhat. Ami még külön érdekesség az, hogy a fantázia világában még vándorolhatunk is. Az egyik Harry Potter-es fanfictionból szeretném egy jelenettel érzékeltetni, hogy milyen egyszerű módon változhat meg egy terem, s hogyan tűnhet elő a semmiből egy könyv, amit már olvastunk. A fanfiction világban Remus megvadult vérfarkas lett és Sirius szobát varázsolt neki. S valóban az a szoba megvalósul. Még könyvek is lesznek. Sirius meg visszaemlékezik, hogy Remus képes volt, bármelyik könyvet, amit valaha olvasott elővarázsolni. Vajon mi rendelkezünk ilyen képességekkel, magunkkal tudjuk vinni könyveinket csakhogy előkaphassuk őket, ha új helyre keveredünk?

A történet koncepcióról kicsit bővebben szólva, egy teológiai könyv, *A Nagy Történet* adta azt az ötletet, hogy ilyen határozottan megalkossuk az iskolánk Élő Könyvtár műhelyét.

Pár főbb gondolatát most röviden vázolnám:

„Szomorú, hogy sok keresztyén nem ismeri fel a Biblia lényegét. Egy hindu valláskutató, aki a világvallásokkal foglalkozott, egyszer ezt mondta Newbiginnnek: 'Nem értem, hogy ti misszionáriusok miért úgy mutatjátok be a Bibliát nekünk Indiában, mint egy vallásos könyvet. A Biblia nem vallásos irodalom, abból van elég Indiában. Nincs szükségünk másakra. A ti Bibliátokban az egyetemes történelem, az egész teremtett világ és az emberi faj történelmének egyedülálló értelmezését látom. Ezzel együtt az ember egyedülálló értelmezését is, aki a történelem felelős szereplője. Ez egészen kivételes! Nincs más könyv a világ vallásainak irodalmában, amely ehhez fogható lenne.' Miért nem látják a keresztyének, akik azt állítják hisznek a bibliában, hogy mekkora kincs van a birtokukban? A probléma az, hogy (különösen a felvilágosodás világértelmező narratívájának hatására) a bibliát széttördelték, mondván, hogy vannak benne történeti részek, áhítatos részek, erkölcsi részek, teológiai és elbeszélő részek.

Valójában olyan töredékeket kerestek, amely kitölti a nyugati kultúra történetének hézagjait. Amikor ezt megengedjük, a Bibliát megfosztjuk attól, hogy a világ egyetlen, igaz története legyen, és egy másik történet a – a humanista narratíva fogságába kerül. Így ez lesz az a történet, mely meghatározza életünket.

John Carroll, ausztrál szociológus, aki saját bevallása szerint nem keresztyén, úgy véli, hogy a nyugati egyház problémájának az oka abban keresendő, hogy elfelejtette a történetét. Nézete szerint 'könnyű megmagyarázni, hogy miért hanyatlik a nyugati keresztyénség. A keresztyén egyházak totálisan elbuktak az egyetlen és legfontosabb feladatukat tekintve: hogy az alaptörténetüket újra elmondják, megszólaltassák a kortársak számára.' Mégpedig röviden összefoglalva azt, hogy Isten cselekszik a történelemben, hogy megváltsa a világot." (Bartholomew & Goheen, 2018).

A történet koncepciónak, amit a szerzőpáros leírt, mind Magyarországon, mind Romániában vannak tovább gondolásai. Ezek a 'fiúság társaságok'. Romániában a Bonus Pastor Alapítvány egyik missziós lelkésze, Horváth Levente dolgozik a „testvériség-kurzus” keretén belül a nagy történet koncepcióval. Magyar nyelven a szerzőpáros könyve 2018 karácsonyán jelent meg először. De azok a missziósok, akiknek volt szerencsájuk, s nyelvismeretük hozzá, már sokkal korábban hozzájutottak, s gyakran hivatkoztak rájuk műveikben. S esetenként teljes kurzusokat, csendes hétvégéket szerveztek a témának.

De hogy mit is jelent a történet koncepció? Figyeljünk meg egy példát erről, nézzünk egy rövid egy mondatos eseményt:

– Mit gondol a leveli békák párzási szokásairól? – kérdezte egyszer a buszmegállóban üldögélő középkorú úrtól, egy járókelő.

Ennyi az esemény, s ezzel mindent el is mondtunk.

Mi ennek az értelme? Kérdezhetnénk. Nos történet nélkül semmi. Ugyanis értelmet a történet képes adni a dolgoknak. Nézzük meg, hogyan zajlik le ez a folyamat háromféle különböző történetben.

Az első történet: A járókelő éppen a pszichológusától jött, aki szerint nem kommunikál eleget emberekkel, s nagyon befelé forduló lesz, ezért azt tanácsolta neki, hogy kommunikáljon. Jó, de miről? – kérdezte a páciense. Az nem számít, válaszolta a pszichológus. Ebben a történetben a kliens ezen tanács alapján próbált barátságra szert tenni. S ezért kérdezte meg az első embert, akivel találkozott ezzel a semlegesnek tűnő témával.

A második történet: Egy kém, aki az adott városról szeretne információt gyűjteni, s beépített társától kérdezi kódnyelven a kérdését. Ahol a békák a drogkereskedők, a párási szokások pedig a vásárlások lebonyolításai. Vagyis azt kérdezte, lesz-e drogvásárlás?

A harmadik történet: A járókelő egy biológus, aki összetévesztette a megállóban üldögélő embert egy konferencián megismert illetővel, s folytatni szeretne volna az elkezdett beszélgetést.

Így már – ismerve a hátterét mind a három történetnek – érthető ez a kérdés más és más módon.

A mi Élőkönyvtárunknak is megvannak a történetei.

Az olvasóvá nevelés szinterei, avagy hogy válik diákká az ember

Az olvasóvá nevelés ennek a dolgozatnak a koncepciójából viszonyítva szinterekre van felbontva. A szinterek kifejezés a színház világából érthető meg a legteljesebben. A jelenet szintere a színházi műben az a hely, ahol maga a cselekmény zajlik. Ez a szintér lehet behatárolt, vagy határtalan. Lehet megfogható vagy megfoghatatlan. Lehet elképzelendő, elképzelt, vagy valós. Rengeteg tulajdonsággal rendelkezhet. Ha most arra gondolunk, hová repített már bennünket egy pár színházi darab, a dzsungelen keresztül, a maszathegyen át Rómeó és Júlia Veronájáig. Elképesztő, hogy mi minden jelenik meg egy-egy szintéren. Még akkor is, ha a kellékeket nekünk magunknak kell túlgondolnunk, persze a színészek játéka is nagyban segít nekünk. „Mesekutatói szemmel minden nép mesekincse tekinthető történelmi dokumentumnak, vallás- és mitológiatörténeti, sőt antropológiai ismeretek tárházának. A mesék alapvető információkat hordoznak arról a korról, amelyben keletkeztek, és rengeteg hasznosítható ismeretet őriznek az adott korban élt emberek életéről.” (Boldizsár, 2010).

Ugyanezt az elképzelést miért ne lehetne alkalmazni a könyvek világára is?!

Az első szintér a család:

Karácsony Sándori megközelítésben a család szerepe:

A család segíti a gyermekifjút, mikor elfárad, ösztönzi, amikor ellustul. Kedvet csinál neki, amikor erőt vesz rajta az elkerülhetetlen unalom, erősíti, amikor lankad. S ott van mellette, hogy érezze: „Nincs egyedül a világon” – s így lesz majd társadalmi lényé. (Karácsony, 2003).

Tamási Áron szavaival élve: Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.

Az olyan különleges a költőkben, az írókban, a művészekben, hogy képesek nagy igazságokat egy-két nagyon jól hangzó mondatban elmondani. Azt mondanánk lélek van ezekben a szavakban. (Még akkor is, ha hétköznapien fejezzük ki magunkat.)

„Egy átlagos körülmények között felnövekvő gyermek már 1-2 éves kora körül találkozhat a korának megfelelő lapozgatható, sok képet tartalmazó, kedvcsináló könyvekkel, melyeket nézegetve ráismer környezeté tárgyaitra, s ez örömmel tölti el. Ennél is nagyobb öröm azonban számára maga a szituáció, hiszen valamelyik szülő, nagyszülő ölében ülve, meghitt, megnyugtató közelségben történik ez a könyvnézegetés, beszélgetés, mesélés. A fizikailag kellemes élmény összekapcsolódik a mesehallgatás, könyvlapozás örömeivel, s mint tanult feltételes reflex, sokáig megmarad. Kicsit nagyobb korban, 4-6 év között, már elsősorban a mesék varázslatos tartalma nyűgözi le a gyermeket, a mese hallgatása közben élénken dolgozik a fantáziája, a főhőssel érzelmileg azonosulva éli át az izgalmakat, az örömöket, felismeri, hogy bizonyos értelemben róla szól a mese, hogy képzeletben mindent kipróbálhat. Ugyanakkor megismer (megtanul) egy narrációs szerkezetet, a mesének mint irodalmi műnek a tartalmi és formai egységét. Ebből a sematikus felsorolásból is kitűnik talán, hogy a gyermekkori 'könyves' élmények döntő szerepet játszanak a későbbi olvasói magatartás, olvasói pályafutás szempontjából, ugyanis a gyermekkori megalapozás, előkészítés lesz az olvasni tanulás egyik motivációs bázisa.” (Bartos, 1999).

Az életkori sajátosságokat figyelembe véve mégis jó meghagyni egy halvány vonalat arra, hogy talán a korosztályba mégsem mindenki beskatulyázható, helyette inkább egy általános örökdiák fogalomkört határozzunk meg, mely... a kíváncsiságra teszi a hangsúlyt – éppen ezért már más mesemondók is mint John Tolkien, Clive Lewis is mertek a gyerekek előtt komoly problémákat felvetni. (Bassham, 2010).

A gyermek úgyis annyit fog befogadni, amennyit az ő fiziológiai, értelmi, és emocionális képessége megenged. Szokták emlegetni ezt a segítő szakmában. Karácsony szavaival élve: az ifjú lelki arcának értelmi, érzelmi, és akaratú vetülete van. (Karácsony, 2003).

Fran Stallins szerint vannak olyan lélekkel bíró történetek, amelyek lélekkel mesélő előadásában elérjük az ún. „történethallgatási transzt.” Ez a transz normális és igen gyakori alternatív tudatállapot, amely intenzív fókuszált figyelmet jelent. Az intenzív fókuszált figyelemben lévő emberek, nyugodtak, kiegyensúlyozottak, éberek, fizikailag mozdulatlanok, mentálisan aktívak, erősen koncentráltak, pupillájuk tág, szemük fényesen csillogó, ráncaik kisimultak, egész lényük ragyog. Aki már látott mesét hallgató diákot – legyen az idős vagy

fiatalkorú – könnyen be tudja azonosítani ezt az „intenzív fókuszált figyelmet” a mesehallgatás közbeni állapottal. Stallins ugyanakkor azt is hangsúlyozza, hogy akkor tud valaki azonosulni a történettel, ha a történet az ő személyes valóságát meséli el, és minél inkább magára vagy félelmeire ismer benne. Tudományos érvekkel, és kutatási eredményekkel alátámasztva azokat a történeteket javasolja leginkább elmondásra, és használatra, amelyek az emberi élet alapvető kérdéseire keresik a választ. (Stallins, 1988).

Karácsony Sándor irodalmi pedagógiája és Szentgyörgyi Albert valamint Carl Rogers

A történetkoncepcióból kiindulva megkísérlem e három pedagógus irodalmi pedagógiáját bemutatni, akiknek munkássága, pedagógiához való hozzáállása számomra példaértékű, s mindenképpen követendő. A következő fejezetben összegyűjtöttem róluk egy-két igencsak idevágó gondolatukat, s mindegyiket igyekeztem szó szerint idézni, hogy egy kicsit őket is belevarázsoljunk ebbe a dolgozatkoncepcióba.

Karácsony Sándor is hozzám hasonló kérdéseket fogalmazott meg: „Hogy lehetne ránevelni valakit vagy valakiket az irodalom értésére és élvezésére, hogy lehetne magyar olvasóközön-séget toborozni és szimbolikus értelemben kiképezni?” (Karácsony, 2006).

Karácsony Sándor helye térben/időben és tudományban – önmeghatározás alapján: „Tiszántúli faluból származó református magyar ember vagyok. Huszadik század eleji tudományos képzettségű ember, a holtáig tanuló jó papok fajtájából. Az ilyenfajta szellemi munkás professzori típus, különben szaktudós volna a helyes elnevezése.” De Karácsony önmagát mégsem szaktudósnak, hanem professzornak tartotta, mert a ’Professzor minden olyan tudománnyal foglalkozó valaki, aki koporsója lezártáig kíváncsi örök diák marad, – aki számára a tudománya kérdései sohasem lezártak, életfogytig nem elintéztettek, mindvégig problémátikusak’ ” (Karácsony, 1942 idézi Heltai & Lányi, 2017).

„Ha egy szóban fogalmaznánk meg Karácsony Sándor neveléstudományát, nevelésről szóló nézeteit, akkor az a bizonyos szó a ’szeretet’ lenne.” (Gyökössi & Szathmáry, 1997).

Hogyan lehet egy tudományt a ’szeretet’ szóra építeni? Fordított alkalmazással. Szeretet nélkül nincs nevelés. (Van, de olyan is az.) (Kontra, 1995).

A szeretet tudományosan is értelmezhető: Szentgyörgyi Albert „Nekünk, oktatásunk során nagyobb hangsúlyt kell helyoznünk az általánosításokra, mint a részletekre. Persze, a részleteknek és az általánosításoknak megfelelő egyensúlyban kell lenniük: általánosítást csak

részletekből kiindulva lehet elérni, míg az általánosítás az, amely értéket és érdekességet ad a részletnek.” (Szentgyörgyi, 1973).

Karácsony Sándor mottója a gyakorlatban: „Ne muszájból s ne vakon. Felaprózva, de nem elaprózva. Összefüggésben az életünkkel. A magunk egyéni módszere szerint.” (Karácsony, 1931)

Szentgyörgyi Albert: „Ez után a bevezetés után néhány általános megjegyzést szeretnék tenni, először a tanítás fő eszközéről: a könyvről. Az ismereteinket tartalmazó könyvek természetéről széles körben elterjedt egy helytelen felfogás. Úgy vélik, hogy ezek a könyvek olyanok, amelyeknek a tartalmát a fejünkbe kell préselni. Azt gondolom, ennek az ellenkezője közelebb áll az igazsághoz. A könyvek azért vannak, hogy megtartsák magukban a tudást, mialatt mi a fejünket valami jobbra használjuk. Az ismeretanyag számára a könyv biztosabb otthont is nyújt. Az én saját fejemben bármelyik könyvszagú ismeretnek a felezési ideje néhány hét. Így hát az ismereteket biztos megőrzésre a könyveknek és a könyvtáraknak hagyom, és inkább horgászni megyek, néha halra, néha új ismeretekre.

Tudom, hogy megdöbbenően tudatlan vagyok. Vizsgálhatnék az egyetemen, de akármelyik vizsgán megbuknék. Ennél rosszabb: kincsként őrzöm tudatlanságomat; kényelmesnek érzem. Nem felhőzi be naivitásomat, szellemem egyszerűségét, azt a képességemet, hogy gyermeki módon csodálkozzam a természetén és felismerjek egy csodát még akkor is, ha mindennap látom.

Ha 71 évemmel még ászok a tudás hegyében, ezt ezzel a gyermeki magatartással teszem.

„Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyeknek országa” – mondja a Biblia; „mert képesek megérteni a Természetet” – mondom én.

Nem akarom, hogy félreértsenek, én nem becsülöm le a tudást, én sokáig és keményen dolgoztam, hogy a tudomány biológiával kapcsolatos valamennyi területén ismeretekre tegyek szert. Enélkül nem tudnék kutatni. De csak azt tartottam meg, amire szükségem van a dolgok egyféle megértéséhez, intuitív megragadásához és ahhoz, hogy megtudjam, melyik könyvben mit találok meg. Ez számomra szórakozás volt, és nekünk szórakoznunk kell, különben munkánk nem jó.

Gerard barátom Fouchet-t idézte, aki azt tanácsolta nekünk, hogy a tudás oltáráról a tüzet vegyük el és ne a hamut. Lévéen földibb hajlandóságú, azt tanácsolom önöknek, hogy a húst vegyék, ne a csontokat. A tanárok általában figyelemre méltó előnyben részesítik a csontokat,

különösen a száraz csontokat. Természetesen, a csontok a fontosak, és olykor-olykor mi valamennyien szeretjük egy kicsit szopogatni őket, de csak akkor, amikor a húst már megettük. Amit mondani akarok, az az, hogy nekünk nem tanulnunk, hanem átélnünk kell a dolgokat. Ez majdnem mindenre igaz. Shakespeare-t és minden irodalmat át kell élni, a zenét, a festészetet és a szobrászatot művelni kell, a színdarabot el kell játszani.

Mindez még a történelemre is igaz: a történelmet, a különböző periódusok szellemét, ahelyett, hogy adataikat raktározánánk, át kell élnünk. Örülök, amikor elmondom, hogy ez az irányzat – átélni a dolgokat – még a tudományok oktatásában is nyilvánvalóvá válik. A legújabb irányzat nem az, hogy a természet egyszerűbb törvényeit megtanítsák, hanem az, hogy hagyják, hogy a hallgatók egyszerű kísérletekben felfedezzék azokat a maguk számára. Persze, tudom, hogy az adatok fontosak. Még érdekesek is lehetnek, de csak a hús, a lényeg elfogyasztása után. Ekkor még kíváncsivá is válhatunk és így megőrizzük őket. De ez előtt az adatok csak unalmasak és a szellemet elbutítják, ha meg nem ölik.

Általánosan elterjedt vélemény, hogy a memorizálás nem okoz bajt, hogy a tudás nem ártalmas. Attól tartok, hogy árt. A holt ismeretanyag eltompítja a szellemet, megtölti a gyomrot, anélkül, hogy táplálná a testet. Az elme nem feneketlen gödör, és ha beleteszünk valamit, esetleg ki kell hagynunk belőle egy másik dolgot. Életszerűbb tanítással betölthetjük a lelket, és a szellemet a valóban fontos dolgok számára tarthatjuk fenn. Sőt még az egyre bővülő tárgyakhoz szükséges időt is megtakaríthatjuk így.

Az ilyen élő tanítás, amely betölti mind a lelket, mind a szellemet, hozzásegíti az embert, hogy szembenézzen egyik legsúlyosabb problémájával: mihez kezdjen saját magával... A legfejlettebb társadalmak, mint a mienk, már többet tudnak termelni, mint amennyit el tudnak fogyasztani, és az egyre tökéletesebb automatizálással párhuzamosan a szakadék gyorsan mélyül. Megpróbálunk szembenézni a kihívással úgy, hogy haszontalan dolgokat, például fegyverzeteket állítunk elő. De ez nem oldja meg véglegesen a problémát. Végül majd kevesebbet kell dolgoznunk. De akkor mihez kezdünk majd saját magunkkal? Az életet nem lehet betöltetlenül hagyni. Az embernek szüksége van az izgalomra, kihívásra, és egy gazdag társadalomban minden könnyen elérhető. Az unalom veszélyes, ugyanis könnyen arra készítheti a társadalmat, hogy az izgalmat, felelőtlen és tudatlan vezetőket követve, politikai kalandban és katasztrófapolitikában keresse. A mi saját társadalmunk az utóbbi időben riasztó jeleit mutatta ennek a hajlandóságnak. Abban a világban, ahol az atombombák másodpercek alatt a világ egyik végétől a másikig repülhetnek, ez egyenlő az öngyilkossággal. Az élő

művészetek és a tudomány tanítása során az iskolák végtelen távlatokat nyithatnak, kihívást jelentenek az intellektuális és művészi élet számára, és az egész életet izgalmas kalanddá változtatják. Azt hiszem, hogy tanításunk során nemcsak a részleteknek és az általánosításoknak kell egyensúlyban lenniük, de a tanításunk egészének egyensúlyban kell lennie az általános emberi értékekkel is.

Az ebben a fejezetben ismertetett helyzet már bizonyos mértékben megváltozott. Úgy írtam le ezeket a sorokat, mint az öreg, aki a fiatalokat oktatja. Ne tovább. Az ifjúság kitört, önmagát tanítja és saját világot alkot magának.” (Szentgyörgyi, 1973)

Mindezek a gondolatok, valóban lényegesek, ezért is tartottam olyan fontosnak, hogy Szentgyörgyi Albert eszmefuttatását saját szavaival olvassuk. Amikor először olvastam, nem hittem a szememnek. Egy természettudós ilyen mélyen ráérezzen a fiatalság, a diákság helyzetére, s humorosan mondja el, hogy hagyjuk meg a helyét a könyvtáraknak az információőrzésre, mi meg menjünk horgászni. Hiszen voltaképpen pontosan ezt tesszük, még az ókori görög filozófusok, Arisztotelész is azt mondja: „Minél többet tudok, annál jobban látom, mi mindent nem tudok még.” Teljesen egészséges hozzáállás véleményem szerint Szentgyörgyi „horgászás” metaforája a tanulásra.

Carl Rogers is említ egy nagyon fontos saját maga által kitalált szakifejezést. Úgy hívja, hogy a „lényeges tanulás.” Ez alatt olyan tanulást ért, ami több és más, mint pusztán az adatok gyűjtése. Olyan tanulást, ami megérinti az ember lelkét, ő maga valahogy így írja le: „Olyan tanulás, amely megváltoztatja a tanuló viselkedését, jövőjét attitűdjét, személyiségét. Olyan tanulás, amely át meg átjárja az ember egész lényét.”(Rogers, 2006a). Rogers kihangsúlyozza, hogy ez az elképzelés tudományosan is alátámasztott. Példának okáért felhossa azt a tudományterületet, amit azóta is az ő nevéhez köthetünk: a kliensközpontú pszichoterápiát. Éppen ezért egészíti ki nagyon jól Karácsony Sándor, s Szentgyörgyi Albert pedagógiai elképzelését, mert mindannyian a személyiségközpontú tanításban hisznek, melynek alapja, hogy bíznak a diákban, s arra fektetik a hangsúlyt hogyan adjanak nekik olyan lényeges tanulást, olyan horgászbotot, ami igazán megszólító erejű legyen. Például a terápia hatására a következő típusú tanulások vagy változások játszódnak le: „A személy elkezd önmagát másképp látni. Jobban, teljesebben tudja önmagát elfogadni. Nő az önbizalma, és nagyobb mértékben válik képessé önmaga irányítására. Jobban azzá a személlyé tud válni, aki szeretne lenni. Észlelése jobban alkalmazkodik a környező valós bár, de változó világhoz. Reálisabb célokat képes kitűzni saját maga számára.”(Rogers, 2006a).

S még folytathatnám ennek a rengeteg hatásnak a felsorolását, de „amennyiben az oktatót érdekli az olyan típusú tanulás, amely: funkcionális, igazi változást idéz elő, holisztikusan áthatja az embert, s cselekedeteit, úgy bizalommal fordulhat a pszichoterápiához ötletekért s megvalósult példákért”, fejezi be gondolatát, majd hozzáteszi: „A pszichoterápiában lejátszódó tanulási folyamatok adaptálása, az oktatásban nagyon ígéretes lehetőségnek látszik.”(Rogers, 2006a).

A pszichoterápia feltételét öt alapelvben írja le, de igazából az öt közül három az, ami a lényegesebb. Ezeket az alapelveket nem csak a pszichoterápiában, vagy a biblioterápiában, s bármilyen más jellegű terápiában lehet alkalmazni, hanem az oktatásban s más segítő szakmában is, mint például könyvtárosként is. Az előző részekben már említettem Rogers három alapelvét s a továbbiakban is lesz még szó róla. Hiszen minden segítő szakmában alapelvként kell tekinteni e háromra: „A hitelesség vagy másképp kongruencia”, ami nagyon lényeges a könyvek világában is. „A feltétel nélküli elfogadás” magában foglalja a kliensnek, de az oktatásban a diáknak, mint önálló személynek az elfogadását, s az iránta mutatott gondoskodást. Mintegy megengedi a diáknak, hogy saját élményei legyenek, és azokban saját értelmet találjon. Ha a vezető, tanár, esetleg terapeuta képes ezen elv alapján a feltétel nélküli elfogadásnak ezt a biztonságát nyújtani, az nagyban hozzájárul, hogy a diákban jelentős tanulás játszódjon le. S az élő könyvtárban, a fejlesztő biblioterápiában, vagy akár egy egyszerű barátok közötti beszélgetésben is ez a légkör az, ami megengedi jóformán a másik embernek, hogy önmaga lehessen. S megemlíteném, hogy Jézus egész hozzáállása és biblioterápiája is éppen ilyen. Enélkül lehet ugyan tanulás, de olyan is. Ez az alapelv az, aminek feltétele a szeretet, a gondoskodási attitűd, mikor egyszerűen jó szemmel nézünk mindenkire. S a harmadik alapelv, az „empatikus megértés” „a terapeuta képes legyen pontosan és empatikusan megérteni a kliens világát, ahogy az a kliensnek belülről látszik.” (Rogers, 2006a). Mintha azt mondaná, vegye figyelembe a lelki világát. Amit Karácsony közlelki kérdésként definiál, itt egyéni megszólítással kezdődik. Ez az alapelv szükséges ahhoz, hogy fontos legyen számunkra a „grund”, mint ahogy a pál utcai fiúknál is így vált fontossá, hogy valaki megosztott magából valamit. A kliens belső világára rálátni, úgy mintha az a sajátunk lenne – mondja Rogers. Én is ugyanezt mondom, csak alanyként a diákokat használnám. De soha nem veszítjük el az „úgy mintha” tulajdonságot. Hangsúlyozza. S érdekes, hogy több megközelítésben is hallottam már ezt a tényt, s hogy ezt nem veszítik el. Az 'úgy mintha' állapotot olvasás szempontjából, s meghallgatás szempontjából – Szentgyörgyi szerint – át kell élni. Ezt Jézus úgy fogalmazza meg, hogy Isten országa olyan, mint ... s körbe néz, s mivel ő Isten fia, nagyon jól tudja, hogy milyen a mennyország, milyen Isten fizikai közelsége, világa, s meglátja a környező világban,

s bárhol máshol, a legmélyebb sötétségben is, azt, ami olyan, mint a mustármag vagy a magvető, s mindenben, amit lát, látja benne a láthatatlant, látja Isten országát. A probléma soha nem a mesében van, hanem – ahogyan Szengyörgyi világosan látja – az emberben saját magában van, hogy mit kezdjen önmagával, melyik történetben lássa meg a sajátját, a saját értelmét. Ezért sikerült Karácsonynak olyan szépen bemutatkoznia, az ő története a professzorság, a holtig tanuló jó pap fajtájú.

Rogersi alapvető motívum: „A tanár végső soron a diákokban élő önmegvalósítási tendenciára támaszkodik. Arra a hipotézisre épít, amely szerint az olyan diák, aki valódi kontaktusban van életszerű problémákkal, tanulásra vágyik, növekedni akar, meg akarja ismerni az igazságot, el akar sajátítani hasznos készségeket, alkotni akar. A saját funkcióját abban látja, hogy olyan személyes kapcsolatot létesítsen diákokkal, olyan légkört alakítson ki az osztályban, hogy ezek a természetes tendenciák valósággá válhassanak.” (Rogers, 2006a).

Igenis, gond a holt ismeretanyag, mert elveszi attól az életteret, ami kicsi tényező, de ott van az emberben, a lélektől. Amit tudományosan így még nem mondott ki ugyan senki, de körül írták hétköznapi nyelven nem is kevesen. Amit Isten már az ember teremtése legelején hangsúlyoz, az élet kezdete Isten lehelete, de választhatnánk más lélekmeghatározás-próbálkozást is, ami az ember belső valósága. Van, de nem tudjuk megfogni. Csak láthatjuk a hatását. S mind a három pedagógus valójában ezt hangsúlyozza, a szabad tanulást, ami azért szabad, mert a lélekkel kollaborál. Rogers a második világháború környékén gyakorlatilag sokkolta a közvéleményt, mert sem az előadást, sem a vizsgáztatást nem látta alkalmazhatónak a nevelésben, valamint a rogersi iskola elhíresedett alapelvét szította észrevétlenül, hogy a diák szabadon válassza mit tanuljon, engedje, hogy azt ő válassza meg. S mégis működött az oktatása. Rogers összeállításából idézem: „Egy konferencián előadtam gondolataimat a szabad, azaz a lényeges tanulásról, mindez csak igen rövid időt vett igénybe, s ezt követően megnyitottam a vitát. Gondoltam, hogy lesznek reakciók, de ilyen vad reakciókról nem is álmodtam. Nagyon heves érzelmi kitöréseket éltünk át: Nézeteimmel veszélyeztettem állásukat, nem is gondolhatom komolyan, amit mondok, s így tovább, vég nélkül. Időről időre megerősítően hallatszott egy-egy halk nyugodt hang – egy-egy olyan tanár hangja, aki – mint mondta – ugyanezt érezte már, csak nem merészelte megemlíteni. Talán mondanom sem kell, hogy mindannyian elfelejtették, hogy diákközpontú tanításról szóló demonstrációra jöttek. Támadások közepette megpróbáltam elfogadni, empatikusan kezelni a kérdéseikbe csomagolt dühöt, igazságérzésük megbántottságát, a frusztráltságot, azt, hogy úgy érezték, kritizálom őket. Rámutattam, hogy mindössze nagyon személyes véleményemet osztottam meg, nem kértem senkitől, hogy értsen

velem egyet, nem is vártam el. Megpróbáltam nem is kiadni a cikket, hiszen a pszichoterápiáról vallott nézeteim már úgylis 'ellentmondásos-figurának' tettek a pszichológusok, és a pszichiáterek szemében, nem akartam a pedagógusokat is felvenni erre a listára.” (Rogers, 2006c).

Samuel Tenenbaum, Rogers egyik tanítványa így beszél róla: „Az oktatás ügye iránt mélyen érdeklődő szakemberként megtapasztaltam egy olyan tanítási módszertant, amely annyira egyedi és annyira különleges, hogy feltétlen szeretném ezt az élményemet megosztani másokkal is. A folyamatot non-direktív (nem irányított) tanulásnak nevezném, s ezzel az elnevezéssel talán maga Carl Rogers, az oktató is egyet értene.”(Rogers, 2006b).

Struktulálatlan tanulás, gondolkodás elősegítése az elfogadás szükségessége. Azaz az új módszertan, röviden pár szóban, ezekkel írta le Rogers három alapelvének gyakorlatba ültetését, s a következő élménye lett kurzus után tanárként: „Amiután visszatértem kurzusáról s első ízben találkoztam diákjaimmal, olyat tettem, mint még soha előtte – őszinte voltam érzéseimmel kapcsolatban. Korábban úgy éreztem, hogy egy ilyen tanfolyam lényege, hogy a tanár tud valamit, a diák meg azért jön, hogy ezt megtanítsák neki. Most egyszerűen elismerem, hogy vannak gyengéim, kétségeim, dilemmáim, és van olyan, amit én sem tudok. Miután elvégeztem magamon ezt a trónfosztást, az osztály és önmagam előtt. A természetes, és a valódi énem jött felszínre, és azon kaptam magam, hogy őszintén és szabadon beszélek, és kreatív a mondanivalóm. Kreatívsgon itt azt értem, hogy beszéd közben áradtak a gondolataim. Mégpedig számomra is új gondolatok, melyről éreztem hogy jók” (Rogers, 2006b).

Ennyit jelent az, ha valaki összhangban van a lelkével s kész szabadon tanulni. Ezeket az elveket használtam élő könyvtárak foglalkozásokon, s a tanári gyakorlatomban is Montessori Mária módszerei mellett ennek a három pedagógusnak az alapelveit igyekszem megélni.

Három profil

Szeretném bemutatni ennek a dolgozatnak a résztvevőit. Sokkal több számomra a gyerekekkel zajló munka egy OTDK-s dolgozathoz szükséges kutatási területnél. Beszélgettem a gyerekekkel s megkérdeztem tőlük, hogyan szeretnék bemutatkozni a kis olvasókörünkkel, ha tehetnék. Az egyikük kifejezetten szereti a *Gyilkos elmék* című sorozatot, ő azt mondta nekem, hogy készítsünk magunkról profilt... A sorozatban egy FBI-os csapat sorozatgyilkosok után nyomoz és az a módszerük, hogy három információ, mégpedig viktimológia, módszer és kézjel alapján megalkotnak egy profilt.

Nem is rossz ötlet! Készítsünk...! Hangzott el a foglalkozásunkon és el is készítettük a profilunkat.

A Fanfiction irodalom nem ismeretlen a gyerekek körében, elég sokat hallanak róla. Sőt a fanfiction nyelvezet is már ismerős, így amikor azt mondtam 'crossover' már sejtik, hogy mi lesz belőle. A fanfiction világot kevésbé ismerőknek elárulom, hogy 'két fandom találkozása egy közös történetben'. Tehát mindannyian készítettünk egy csokoládébéka kártyát magunkról.

Olyant, amilyen az eredeti könyvben Dumbledore-nak volt, csak ezekben benne volt már az élő viktimológiánk módszer is. A viktimológia szó jelentése áldozat, a mi koncepciónkban pedig az a nehézség, amelyeket nagyon könnyen tudunk kezelni, azaz egyfajta szupererő. E koncepciónkban a mi belső tulajdonságaink a négy iskolai ház fényében a következők: Griffendél-bátor, Hollóhát-bölcs, Hugarbug – szelíd hűséges, Mardekár- ravasz, találékony, jég hátán is megélő. Valamint a kézjel – szimbólumaink.

Miután elkészültek a csokibéka kártyáink, készítettünk az egyezőkéből egy csoportprofilt – ezek vagyunk mi a HP-olvasókör:

Hét állandó tagja van az olvasókörnek: Julcsi néni és hat manó: három hetedikese tanuló, két ötödikes, és egy negyedik osztályos.

Mind a négy házat képviseljük, de főleg szelídek és gondoskodók vagyunk, tehát Hugarbug-házat képviseli a többség. Vannak köztünk „gondolatolvasók” – annyira empatikusak, hogy az már félelmetes, focihősök, figyelmes hallgatók. Mások vagyunk, s sose leszünk Draco-k vagy Dudley-ik, Van egy házi állatunk: varázslatos a tüske nélküli Süni: a Répa süni, de mi csak Murknak hívjuk. (Romániában, a répát muroknak is hívják, s mikor a sárkányunk, akit megmentettünk s Romániába küldtünk Charlie-hoz, ő visszaküldte nekünk az első zsákmányát, akit elfogott, de a kedvünkért nem ette meg, hanem ránk bízta. Mi meg rájöttünk, hogy a Murok a kedvenc elesége. Azóta az a neve.) Viktimológiánk: titkos szupererőnk a képzeletünk, az asszociációs képességünk. Félelmetes történetírók vagyunk, már a Merengőre (Magyar fanfiction oldal) is elküldtük a tüske nélküli süni történetünket.

Ezzel el is készült a profilunk.

Az első profil mi vagyunk, a HP-olvasókörösök.

Szimbólumaink: *Murk* – a tüske nélküli süni, (őt a „5. Számú csoportmelléklet: Murk, a tüske nélküli süni. 3D stílusban készítettük el.” megtekinthető), aki murkot eszik; *a varázspálca*, mert mindenki használhatja s megváltoztathat három elemet bármelyik történetben; egy focilabda

kinézetű ezüst *cikesz*, mert szeretünk játszani; egy *maci*, aki a figyelmes hallgatás táblát mutatja – a Kedves ház történetét meséltem nekik (ez a ház a Lázár Péter cigánytanár által alapított gyermekház iskola, ahová mások járnak). S Harry is egy ilyen különleges iskolába megy. Ott az egyik bűvös szabály a figyelmes hallgatás. Mi meg kipróbáltuk. Eddig nagyon tetszik nekünk. Szerettük volna, ha Harryt is meg tudnánk hallgatni. Ezért mi, megpróbáljuk meghallgatni, közösen elolvasni a történetét. A *kapu* is a szimbólumunk, amit én csak Rowling-os kapunak hívok (a mellékleteknél egy rövid képi illusztrációval próbáltam érzékeltetni a „7. Számú melléklet csoport: Rowlingos kapuk” alatt megtalálható), a gyerekek szerint a könyvtár (az élőkönyvtár) ajtaja. Rowling ugyanis kapukat nyit. Melyet kinyitva a varázstalan (mugli) világba belép a mágia, csak meg kell érinteni egy követ, vagy át kell menni a 9-es és a 10-es vágány közötti falon, meglátni egy zugban egy kocsmát, vagy egy macskáról elhinni, hogy nem csak olvasni tud, de ő a Roxfort Boszorkány és a Varázsló iskola egyik legszigorúbb professzorasszonya, aki nem kevesebb rangú tantárgyat tanít, mint az átváltoztatást. Ő maga meg animágus, tehát képes állattá alakulni, pontosabban macskává. Annak ellenére, hogy Harry nagybátyja Vernon bácsi nem hisz a sületlenségekben, mégis mikor meglátja, hogy olvas egy utcaterképet a macska, leállítja a kocsit, s elmagyarázza magának, nem a macska olvassa az utca térképet, a macska maximum nézi, hisz köztudott, hogy a macskák nem tudnak olvasni.

A második profil

A gyerekek azon ötletén, hogy profilt alkossunk, arra gondoltam, hogy megkísérlek még két profilt megalkotni: az egyik az iskola profilja lesz, ahol folyik a munka; a második pedig az Élőkönyvtár műhely profilja.

Az iskolaprofil

A Zuglói Benedek Elek Óvoda, Általános Iskola Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény bárki kívülről szerint csak egy iskola, ahol kiscsoportokban foglalkoznak sajátos nevelési igényű (Továbbiakban SNI) gyerekekkel. Számomra kicsit több ennél. Olyan, mint egy második család. Hiszen immár két éve dolgozom itt, rengeteg programot szerveztünk közösen és sosem felejtünk el gondolni egymásra. A dolgozókra, a gyerekekre egyaránt gondolunk. Az első hónapokban igyekeztem megismerni az iskola mindennapjait.

Mindenki hangsúlyozta, hogy nagyon vigyázzak, mert ezek a gyerekek nem olyanok. Ilyenkor visszakérdeztem:

- Nem? Akkor milyenek?

- Hát tudod... nem ... hát SNI.

Az Auti osztályok nagyon specifikusak, de a TAN-os osztályok sem olyanok, mint az állami iskolában, nem tudnak annyit.

Figyelek, hogy ne szervezzek túl bonyolult dolgot nekik. A vezetőség meg konkrétan a kedvemért –mivel nem végeztem gyógypedagógiát – külön lefordította a nyelvemre. Gondoljak az alsósokra úgy, mint óvoda kiscsoport felsősökre, mint óvoda nagycsoportra. Mindent egyszerűen, tömören, lényegre törően fogalmazzak. Ezt a képességet már régen szeretném megtanulni, azóta se vagyok túl jó benne. De igyekeztem mindent megfigyelni, s megtalálni itt a munkafolyamatom.

Az első elképzelésem az, hogy mit szeretnék az iskolában könyvtárosként hozzátenni az ott folyó munkában:

Felsorolom az idei év célkitűzéseit (tervek és elképzelések az első éves tervemből):

2021 februárjában kezdődő digitalizálás folytatása a Jómagam könyvtári program segítségével. Remélhetőleg ebben az évben sikerülni fog a 300 könyv mellé a többi könyvet is felvenni a könyvtár egyedi katalógusába.

Kitűzött cél: a könyvtári munka interaktívvá tétele és a teljes állomány feldolgozása gyermekközpontúan (Elvégzendő munkafeladatok: dokumentumleírás, tartalmi feltárás, az adatok visszakereshetővé tétele).

Emellett a cédulakatalógus gondozása is a feladatom, a leltárkönyv átláthatóbbá tételével együtt. Ezek mind együttműködnek majd az interaktív katalógussal.

Az ETO alapján készült kis zugmanók nagy segítségre vannak a könyvtári órák tartásában, az ő számuk is remélhetőleg teljes lesz év végére.

A kilenc ETO főcsoportnak megfelelően kilenc zugmanónk lesz az év végére. A könyvtári órák mellett élőkönyvtár-foglalkozások is működni fognak. Ennek keretében mesékkel, történetekkel foglalkozunk.

A cél, hogy könyvtárunk élővé váljon és magukénak érezzék a gyerekek, hogy érezhessék van egy “hely, egy-egy könyvtár melyhez tartozunk, mert kell egy hely, hol néha másról álmodunk, mert kell egy hely, hol minden manó látható, mert kell egy hely egy könyvben és a zuglóvon.” Ahogy ez a könyvtárdalunkban is szerepel.

A tankönyvrendelés mellett a folyamatos könyvigények felmérése is elkezdődött, az olvasói használat megfigyelése is folyamatosan zajlik, melyről az év végére egy rövid statisztikát is készítünk. Remélhetőleg magas mutatókkal. Cél az is, hogy a könyvtárhasználat beépüljön az iskola mindennapjaiba, s olyan olvasói attitűd alakuljon ki mind a felnőttekben, mind a gyermekekben, ami erős közösségformáló hatással teszi színesebbé az iskola mindennapjait.

Könyvtárunk a projekt munkákhoz is szeretne csatlakozni. Egy helyismereti projektünk van kilátásban: Nagy Magyarország városai mozaikokból kirakva. Az egyik várva várt Manónk, a társadalomtudomány manója a történelmi manónkkal, Kékivel karöltve "honismereti" képességét használva szeretne majd bemutatkozni a gyerekeknek. Érdekes városi történeteket mesél el majd a könyvtárban fellelhető dokumentumok segítségével.

A másik kilátásban lévő projektünk a Győri Ildikó pszichológus által alkalmazott pedagógiai eszközöknek, az "indulat vulkán"-nak, és a "hangulat hőmérő"-nek a népszerűsítése tematikus élő könyvtárral, melynek célja az indulatkezelés, ami nem gyógyító eszköz, hanem inkább a szabad tanulásnak és a kommunikációnak a fejlesztése. A szabadpolcos rendszer mellett, nem csupán könyv dokumentumok, hanem egyéb könyvtári dokumentumok megismerése is a könyvtári foglalkozások része, mint a diafilmvetítés és a "fények csodálatos játéka" címen tervben van egy olyan foglalkozás, melynek célja az optika és a fizika megismertetése rövid kísérleteken alapuló történelmi áttekintéssel - a "dokumentumok kialakulásának története" témában.

S ezekkel a gondolatokkal már el is érkeztünk az utolsó profilunkhoz, milyen is az Élőkönyvtár műhely?

A harmadik profil – Az ÉLŐKÖNYVTÁR műhely megérkezése.

Az első nagyobb hír a Élőkönyvtár részéről, a koronavírus utolsó digitális korszakából, a három zugmanó megérkezése: Kéki, Rozi, és Decti. A róluk készült kis video megtekinthető iskolánk honlapján: www.benedekelek.hu

(Iskola fiúlnél a könyvtár résznl: <https://www.benedekelek.hu/iskola/konyvtar>)

A mellékletek a zugmanó témakörben főleg képek a „1. számú csoportos melléklet” alatt található, a manók bemutatásával együtt, és az élőkönyvtárműhely képei „3. Számú mellékletcsoport az Élőkönyvtár műhely képekben (Képválogatás)” csomagban megtekinthető.

A zugmanók az ETO alapján készültek. Mindegyik Manó egy zugból érkezik, ami teli van olyan könyvekkel, ami az ő szakterülete. Az első Manónk a Kéki a kék zugból. (9. főcsoport)

Szakterülete: Történelem, Életrajz, Földrajz. S egy zugló viszi el a színes esernyőhöz, amivel meg tud érkezni hozzánk.

S a padlás mesekönyv dallamára, írtunk egy könyvtárdalt. Melyet már idéztünk az iskolaprofilnál.

Két magocska manó érkezését is igyekeztünk megszervezni róluk bővebben a mellékletek részénél „4. Számú mellékletcsoport: Magocska manók, a zugmanók tanítványai” alatt találhatunk információt.

A gyerekeknél nagy sikere volt, hogy a Zuglóban lévő iskolánkban zuglóvon érkező zugmanók vannak. Ma már nincs olyan osztály, aki ne ismerné a könyvtárdalt, s a legtöbben a manókat is tudják szakterületeikkel együtt, tehát suttyómban van fogalmuk az ETO-ról.

Az ő megérkezésük volt az első siker élményem.

A következő nagyobb projekt a *kulcsos projekt*. Ami nagyon megdolgoztatott több oldalról is. Először is kihívás volt, a tanár kollégákkal együtt működni, becsalogatni a gyerekeket a könyvtárba, de úgy hogy élmény legyen számukra. A kulcsos projekt írásos szövegei, s hozzá tartozó képei, a teljes módszertani leírás a mellékletek részben „2. Számú csoportos melléklet: Kincses térkép projekt” alatt találhatóak.

(Akkori vázlatos céljaim:

Fő cél: Megpróbáltam becsalogatni a gyermekeket a könyvtárba

– a könyvtárat élővé tenni: a munkafolyamattól, a benne közösen elvégzett élvezetes munkától függően.

– az olvasást örömolvasássá tenni: A gyermekek érdeklődését felkeltő művek, amelyekbe bele tudják magukat képzelni, és a figyelmük oda összpontosul, sőt érdekli, nem csinál mást helyette.

– A tanárkollégák becsalogatása a könyvtárba, és velük különleges munkakapcsolatot kialakítani – könyvtárállomány megismerése, dolgozzanak össze velem a gyerekek érdekében. Közös munkafolyamatra kialakítani a légkört.

– Az egész könyvtár egy biztos, nyugodt háttér legyen nekik (béke szigete), tudja szolgálni a gyerekeket.

– Kamatoztatni a kreativitásomat

– Kicsi Julcsit ajándékozni a kicsiknek)

Első és legfontosabb tervem az volt, hogy megpróbáljam becsalogatni a gyermekeket a könyvtárba. Ezt a következőképpen próbáltam meg elérni: Megfigyeltem az érdeklődési körüket. Abból a pár elejtett szóból, amivel az ünnepélyeken, a folyosókon, a kirándulásokon, vagy azokon a röpké alkalmakon, mikor velük lehettem, volt esélyem meglátni belőlük azt, ami igazán fontos számukra, ami közelebb visz hozzájuk érzelmileg, és ami őket is jobban összekovácsolja.

Később, mikor már elkezdődtek az élőkönyvtáras foglalkozások, egyre több ilyen alkalmam lett, ezáltal még több gondolat fogalmazódott meg bennem.

Ezeket a megérzéseket, benyomásokat összegyűrva egész évben igyekeztem meséket fogalmazni s a könyvtárat is úgy formálni, hogy fizikai megjelenésében is ennek a tematikájához kapcsolódjon.

Akkor válik élővé egy könyvtár, ha munkafolyamat van benne, ha mindenki megtalálja a helyét, és használja. Sőt, másoknak is segít a használatában. Emiatt igen sok lehetőség nyílik arra, hogy változzon a könyvtár arculata. Ahogyan az egyik osztályfőnök mondaná: „Csak a fantázia szabhat határt a rengeteg lehetőségnek.” De tény, hogy sok munka van vele. S most nem az adminisztrációról és a katalogizálásról beszélek, ez a dolgozat nem erre hivatott, hanem konkrétan arra a munkára, ami az olvasószolgálat részét képezi. Az élőkönyvtárműhely kialakulása.

A könyvtárnak a legfőbb célja a szolgálat, szolgálja a kis olvasókat és szolgálja a pedagógusokat is. De ahogy a kis versikénkbe is írja: „ha csak vinnél, de nem hozol, fejedre csak bajt halmozol.” A könyvtár akkor jó könyvtár, ha a kincseit különleges módon őrizheti. Az olvasás öröme is ilyen, dolgozni kell érte, de útközben csodák várnak ránk.

A sok felmérés, és élőkönyvtár órák között a legemlékezetesebb, s talán a legtöbb munkát igénylő feladat a kincskeresés volt, ami a gyerekeknek készült. Egy térkép egy kis segédlettel, s kezdődhetett is a könyvtár megismerésének játékos formája. Három kulcs, ami elvezet a könyvtárhoz, mindegyiknek neve van, s végül az a három szabály, ami egy könyvtárat jellemezhet: CSEND, REND és TÜRELEM. Az egész iskola segítségemre lehetett, hiszen olyan helyen rejtőztek ezek a kulcsok, ahol/akikkel talán minden nap találkoztak a gyerekek, de még sose figyelték meg őket eléggé.

Tehát ennek a kulcsos játéknak több rejtett célja is volt. A környezetünk, ami körülvesz minket, segít abban, hogy figyeljünk a mögötte rejtőző titkokra, amit aztán a könyvtárban előben is megláthatunk. Ezeknek a szabályoknak a mesében történő megelevenedése, kicsi kincset rejt a szívünkbe. A mesében megszerzett jó tulajdonságokat magukkal viszik a valóságba, ezáltal megtanulják, hogy az életben is fontos a csend, a rend és a türelem.

Ezért is élőkönyvtár a könyvtár.

Maga a könyvtárban végzett foglalkozás során az volt igazán látványos, ami a könyvtárláda kinyitásával járt. Többféleképpen nyílik a láda, mint ahogy az életben is többféle módon tudunk kommunikálni, viszonyulni a különböző élethelyzetekhez.

A három kulcs mindegyikének van egy meséje. A ládában egy egyesek számára nagyon ismerős manócska: Pirinyó lopta be magát, és meséjét a gyerekek ajándékába, s valószínűleg a szívükbe is.

Ennek a játéknak az előkészítése elég sok időt vett igénybe. Többet, mint sejtettem volna az elején, be kell vallanom, nagyon sokáig éreztem magam egyedül vele. Mégis olyan helyekről érkezett komoly segítség, ahonnan nem is gondoltam volna. Miután két hónapon keresztül igyekeztem az „Auti” osztályoknak is érthetővé tenni a koncepciót több vizuális elemmel, szörnyen butának és anti-kompetensnek éreztem magam. Egy asszisztens volt az, aki átnézve a munkámat egy pár óra múlva visszaküldte képekkel illusztrálva, kiszedve belőle a felesleget.

Ez volt számomra a legnagyobb kihívás, hiszen nincsen gyógypedagógiai végzettségem, ezért nagyon nehéz volt a fantáziavilágomat, a meséimet számukra élménnyé, élvezhetővé tenni. De ilyen gyakorlati segítség után (a már említett mellékletnél a „2. Számú csoportos melléklet: Kincses térkép projekt” megtekinthető) mintha fény gyulladt volna az alagút végén, akkor éreztem először, hogy nem egyedül vagyok ezzel a projekttel. Ez így túlzás, hogy senki nem segített, mert kaptam segítséget, de konkrétan más nem vett benne részt.

A gyerekeken kívül, a kollégákkal is szerettem volna közös élményeket, együttműködést.

A tanároknak, asszisztenseknek, iskolában dolgozó felnőtt kollégáknak tartottam még egy különleges adventi csendesség programot, aminek a könyvtár adott otthont. Ez egy speciális alkalom volt, nagyon is fakultatív, azonban számomra mindenesetre olyan érzést adott, mint a valahova tartozás, s a nyugalom. Mindenképp szeretnék még ilyen alkalmakat, ahol a felnőttek a főszereplők. S az is megfogalmazódott bennem, hogy a jövőben, közös felnőtt–gyermek programot is szeretnék, ahol interakció is lenne. Összességében nekem az élőkönyvtárműhely

kialakulása élményekkel teli volt, nagyon örültem, hogy volt lehetőségem a gyerekeket különböző élethelyzetben megismerni, s „Julcsis ajándékot adni számukra”.

Mire a Harry Potter olvasókör elkezdődött, az iskola ismerte már a Julcsi néni-féle munkát.

A könyvtár számunkra nyugodt kis zug, ahol a manók, a türelem, a rend, a történet, a mese helyet kapnak.

Ez az olvasókör meg a gyerekek választás eredménye. Olivander szerint nem a varázsló választja a pálcát, hanem a pálca a varázslót. Nálunk valahogy úgy működött, hogy a gyerekek választották ezt, mikor Julcsi néni mondta, mi jár a fejében, máris megvolt a csapat. Sőt mire kettőt pislantott, már nyolc gyerekkel indultunk, ebből kettő más programot választott. Kéthetente A héten vannak a HP-s olvasókörök.

Harry Potter mint fanfiction király: Lélek a művekben – hatás a diákok fantázia- és érzelemvilágára

A jó olvasó, az értő olvasó, az akit elvisz a könyv a mese, a történet. De mégis mi van ezekben a könyvekben? Miért jó olvasni? De miért éppen a Harry Pottert olvassuk?

Kende B. Hanna, miután elálmélkodott a Harry Potter sikerén, gyermekterápiás munkába kezdett. S megkérdezett magyar s francia gyerekeket, miért érdekli őket e könyvsorozat? Válaszaikból az derült ki, hogy a könyvet izgalmasnak, mozgalmasnak találták. S azért érzik magukat otthon benne, mert belevarázsolja őket egy olyan világba, mely kielégíti csodavilág szükségleteiket. Ott minden másképp van. A felnőttek világában kicsik és kiszolgáltatottak. Éppen ezért Harry Potterben – aki maga is bántalmazott sorsból indult – megtalálják azt, akiből erőt, önbizalmat meríthetnek, saját útjukat követhetik, hisz ő nagy varázsló, hős lett. (Kende, 2011).

Ez az a könyv, amivel nagyon lehet azonosulni. Megfogalmaztuk az olvasókörön, hogy J. K. Rowling milyen „kapukat” nyitott nekünk. Először is, megnyitotta számunkra a magányosságból kifelé vezető utat, a figyelmes hallgatás csodáját. A másság elfogadását és az egymás felé fordulás természetes meséjét. Mikor a Harry Pottert olvassuk, mindig egy olyan csodavilágot alkotunk, amit érdemes megosztani, rajzzal, 3D-s sünival. Amiben jó részt venni, s tudjuk, hogy kíváncsian meghallgatjuk egymást. Ha nem igazán tudjuk, hogy témába vágó történetünk van, de szeretnénk megosztani a többiekkel, van egy piros babzsákunk. Ez a mesélő babzsák, a varázspálcánkon (ami csak HP órán van) kívül, ez az ami minden élőkönyvtáron elérhető s megváltoztathat valamit, hogy a gyerek története is beférhessen. Nagyon jó

szolgálatot tett nekem ez a kis piros csoda, mert tudunk haladni a mi mesénkkel is, úgy hogy közben belefér egy másik rövid történet is, ami kifejezetten fontos lett nekünk. A gyerekek érzik, hogy egymás története is ugyanolyan fontosok, egymásnak is, de valahogy nem akarjuk elveszíteni „Harryt”. Ezért a gondolatért érte meg számomra a legeslegjobban ennek az olvasó körnek a létrehozását, közös mealkotását. A gyerekekben hatalmas szeretet van, meg nagy hatalmas empátia s mikor megfogalmazták, hogy nem akarják Harryt elveszíteni, s szívesen meghallgatják, utána meg asszociáltak arra is, hogy akár az osztálytárs, iskolatárs, a másik gyerek, de akár Julcsi néni is lehet Harry. Nehéz olvasni, nehéz jól olvasni, hogy más is értse, de mikor ott van az, hogy lehet, hogy mi vagyunk Harry, s inkább figyelmesen hallgatunk érted még 2 percre (a babzsák történet ideje 2 perc), akkor a gyerek megpróbálja azt elolvasni. Az a pillanat, amikor ilyenkor kihúzza magát és tudja, hogy most valami fontosat fog olvasni – akkor ezért éri meg tanárnak lenni. Ezért tulajdonképpen minden megéri.

Már Platon is megállapította, hogy az ember életében a kíváncsiság természetes velejáró, s nagyon jó mozgató erő. A gyermekben/diákban ez a képesség megvan. Tehát ez alapvetően a motivációjának a 80 százaléka. S ha ez igaz, akkor egy könyvnek már nagyon jók az esélyei. Persze nem nehézség nélküli a folyamat. Szentgyörgyi szerint jó előbb a húst leenni, s csak utána foglalkozni a csontokkal. J.K. Rowling mert komoly kérdéseket felvetni, komoly problémákat előhozni a gyerekek elé, s tette ezt úgy, hogy tudta, hogy a fiatal olvasók olyan szellemi táplálékkal is beérik, amelyet nem tudnak teljes egészében megemészteni. (Kende, 2011).

Mert ha a Harry Potter világ mélyebb jelentésébe belenézünk, akkor észrevehetjük, hogy az író az emberi gondolkodás történetének legalapvetőbb kérdéseit veti fel, olyan ismeretelméleti, metafizikai és morális problémákra hívja fel a figyelmet, amelyekkel mindenkinek szembe kell néznie élete valamelyik fázisában.

Vajon a szeretet csakugyan a leghatalmasabb varázslat, ahogy azt Rowling állítja? Mi az az otthon utáni vágy, ami Harryt annyira emberivé teszi, s mitől lesz hős, ha csetlik-botlik, s annyira gyenge, sőt mellőzött, hogy a saját családjának egy fényképe sincs róla, hogy fagyit is 11 évesen vesznek neki életében először – akkor is csak azért, mert nem ráncigálják el elég hamar, s a mosolygós fagyis néni tőle is megkérdi, mit kér. Valóban lehet igazán hős és tud-e értékes kapcsolatokat kialakítani egy ilyen srác? S óhatatlanul megrontja az embert a hatalom? Tehát vajon igaz-e az, amit Albus Dumbledore állít, hogy választásaink fontosabbak képességeinknél? Van-e az embernek lelke? Mit tanulhatunk Perselus Piton professzor összetett

személyiségéből, s az emberi jellem megítéléséről? Igaza lehet-e Albus Dumbledorenak, hogy olyasmi is lehet valódi, ami csak a fejben létezik? (Kende, 2011).

Annak ellenére, hogy a kis olvasók sokat rágódnak az ilyen kérdéseken, az – hogy egyszerűen előttük van egy ilyen jó írói stílusban megírt mű – hatalmas lehetőség, s amit olyan gyakran elrontunk az olvasásneveléssel kapcsolatban az egyszerűen az, hogy nem vesszük elég komolyan a fiatalságot, mert ha életszerű problémához adnánk nekik, akár korukat meghaladó gondolatokat is, ahogy Rowling Harry Potter világában teszi, ráadásul olyan nyelven, amit ők is értenek, akkor ők is elkezdik használni ezeket a fordulatokat.

„A kérdés, amely Harry Potter fantasztikus népszerűsége kapcsán felmerül, nem egyszerűen az, vajon a Harry Potter szenvedély felkelti-e a gyerekek kedvét arra, hogy más könyveket is elolvassanak, hanem az, ami természetesen sokkal nehezebben ellenőrizhető: megváltozott-e a Harry Pottert olvasó életérzése, kreatívvá vált-e, átalakultak-e ambíciói, célkitűzései? A szorongás ellensúlyozása, a konfliktusok feldolgozása.” (Kende, 2011).

Én is mikor gyerekekhez, diákokhoz viszek ízelítőt az irodalomból, mindig azt érzem, hogy ez valami igazán nagy értékkel rendelkező, ezzel valóban érdemes megismertetni a gyermekeket. Mindig igazán „lélekkel” bírót viszek nekik.

Az a vágy, hogy a fiatalokat megismertessük a színvonalas irodalommal, nem újkeletű. Az 1800-as évek végén Caroline Hewins gyermekkönyvtáros "könyvtári munkáját a könyvek pusztja szeretetére alapozta; számára ez a legjobb könyvek gondos kiválogatását jelentette, ami a gyerekek alapos ismeretében gyökerezett és a világirodalom legjobb műveinek ismeretén alapult" (Hewins 1982). Ezt követően „a gyermekkönyvtárosok éveken át kötelességüknek érezték, hogy színvonalas irodalmat adjanak a gyerekek kezébe.” (Doll & Doll, 2011). Ez a vágy magában foglalta azt is, hogy valamilyen szinten ismerni kell a kis olvasók igényeit, társadalmi helyzetét. Valamint az adott irodalmi műveket, a színvonalasan igényes műveket. Fel is vetődött bennem a kérdés, sőt továbbra is vitatkoznak a szakemberek arról, hogy pontosan mi számít színvonalnak az irodalomban.

„Egy történet cselekménye alapvetően a benne előforduló események egymásra következése. A cselekmény a konfliktus bemutatásának eszköze, akár epizódszerű, akár folyamatos, akár időrendben ábrázolja az eseményeket, akár nem. A konfliktus lehet egy személy küzdelme önmagával, egy másik személlyel, a társadalommal vagy a természettel. Egy jó író irodalmi eszközökkel, például késleltetéssel vagy sejtetéssel, juttatja el a történetet a tetőpontig és a megoldásig, és a történet vége természetesen kell, hogy következzen a történet egészéből. A túl

sok véletlen, az érzelgősség és a konfliktus hiánya gyengíti a cselekményt. A biblioterápia céljainak leginkább az olyan művek felelnek meg, amelyeknek cselekménye valószerű, izgalmas, logikus, és ahol a témához kapcsolódó részletek pontosak. Minél jobb egy könyv vagy egy film cselekménye, annál könnyebben fogják tudni a gyerekek vagy serdülők a saját életükre vonatkoztatni a szóban forgó könyvet vagy filmet. Lukens szerint (Lukens, 1995) a téma 'a történetet egyben tartó gondolat.' Ez lehet sugallt vagy nyíltan kimondott. A gazdag, jól kidolgozott cselekmények és szereplők gyakran több témát is hordoznak. Mint a történet végének, a témának is természetesen kell kibontakoznia a történetből, nem pedig ordítóan didaktikusnak vagy nevelő célzatúnak kell lennie. Biblioterápiás szempontból a mű témájának illeszkednie kell az egyes foglalkozások célkitűzéseire. (Lukens, 1995 idézi Doll & Doll, 2011).

S az a tény, hogy attól jó egy biblioterápiás szöveg, ha az olvasónak valósággal meg kell küzdenie vele. Nem szájbarágós, hanem gondolatébresztő. Egészen más hozzáállást indítványoz a pedagógusoktól és minden segítő szakembertől, mégpedig azt, – Karácsony Sándor szavaival élve – hogy „Vegyük komolyan az ifjúságot.” Ez a hozzáállás mélyen megrendíti az olyan mondatok, hozzáállások valós értékét, amelyek szerint a mai fiatalok ilyen meg olyan rosszak. Nem olvasnak, nem gondolkodnak. Az SNI-s gyerekek meg hatványozottabban hátrányos helyzetben vannak ebben a generációs válságban. De a pedagógusoknak másképp célszerű gondolkodniuk. „Hiszen a jó pedagógus 'megnevesíti' a fiatalokat a történeteiben: nevet, képet, mesét mond az érzéseikről, vágyaikról, a környező valóságról. Néha azonban aggodalommal, féltő aggodalommal tölt el, hogy vajon eljut-e hozzájuk” (Doll & Doll, 2011) a „lélek” üzenete. Azt szeretnénk, ha fejlődnének, ha tudnának. Még azt is jó az eszünkbe vésni, hogy értük vagyunk, sőt bízunk kell bennük.

A cél a tanulás. Pontosabban a szabad tanulás. A vallásstanári szakon, mielőtt órát tartottam volna, lehetőségem volt hospitálni. Ezt én mindig nagy örömmel fogadtam, beülni kicsit közéjük, a gyerekek közé. Megfigyelni, megpróbálkozni a megértésükkel. Felmérni, mire lehet szükségük, hogy működik az osztályközösség. Az óvodában is volt szerencsém megfigyelni a legkisebb diákokat, ebben az iskolában pedig a gyerekek kész fantáziavilág tárházak, az kétségtelenül elmondható róluk, hogy az élményekre, a játékokra nagyon fogékonyak. S hogy mekkora igény van az élőkönyvtárra? Arra, hogy valakik kicsit végre rájuk figyeljenek? S beszéltessek őket? Kimondhatatlanul nagy.

Egy olyan témával szeretnék a következőkben foglalkozni, ami nagyban megmutatja mind a könyv hatását az olvasóra, mind az olvasó hatását a könyvre.

Kicsit máshol a technika, az internet világában: „az olvasás jelentősége, pozitív hatása egyértelmű a digitális társadalomban is, hiszen az internet és a könyvek nem zárják ki egymást, egyszerűen más olvasási technikát kívánnak meg. Ráadásul sok esetben könyv és internet építhetnek egymásra. Az első, talán legszembetűnőbb ilyen eset a Harry Potter-láz volt, hiszen az a generáció, aki ezzel a könyvvel párhuzamosan nőtt fel, már természetesnek vette a számítástechnika által nyújtotta lehetőségeket. Így történhetett meg, hogy a kötetek megjelenése között ellepték az internetet a fanfiction-ök, a Harry Potter világot idéző szerepjátékok, blogbejegyzések stb. De ne feledjük, hogy ehhez szükség volt egy könyvre, ami rávette gyerekeket ezreire, hogy falfák az oldalakat. A rendszeres (örömszerző) olvasók belső képalkotási, szövegértési képessége, műveltségük, tájékozottságuk tagadhatatlanul nagyobb, mint betűszegény környezetben nevelkedett társaiké. Manapság pedig, amikor a család olvasóvá nevelő ereje egyre inkább háttérbe szorul, és ezt a szerepet lassan átveszi az iskola, kiemelten fontos, milyen könyvekkel találkozhat (talán kizárólag) irodalomórán, vagy más foglalkozásokon a gyermek.”(Pokornyi, 2015).

Ez a fanfiction világ. Két szóból tevődik össze ez a kifejezés. Az első szó a „Fan” ami kedvencet, vagy rajongót jelent, valamint a „fiction” szóból, minek jelentése kitaláció. Ennek a szónak így egybe írva, ha nem a pontos, hanem az elfogadott fordítását írnám, akkor ’a rajongók által írt továbbírások’ megnevezést adhatnánk neki. Valahogy így fordítanám. De ha valaki kicsit is otthon van a témában, akkor nagyon jól tudja, nemcsak tovább írásokról van szó, hanem gyakran az írók egészen megváltoztatják a könyv szerkezetét, mondanivalóját, saját szereplőt írnak hozzá vagy áthelyezik egy egészen más világba a történet menetét, egészen másra téve a hangsúlyt. Aki ilyen írással foglalkozik, az egy egészen érdekes világba kaphat betekintést. Nem véletlen, hogy a Fandom (Fandomoknak nevezzük az egyes eredeti könyvek továbbírását) foglalkoztatta az íróvá vált olvasót. Ahhoz, hogy írni tudjon bárki is egy-egy fandomba, minimum ismeretségre van szüksége egy-egy műről. Léteznek típusmotívumok ezekben a fanfictionokban. Sőt a magyar ’merengő oldal’, kész „könyvtár”, „íróasztal”, s önmaga bemutatására szolgál a „merengő” kifejezés. Használ, e három ikonnál automatikusan lehet keresgélni, s teljesen olyan, mint egy virtuális könyvtár, ami fanfictionokból áll, ráadásul „kategória” alapján is lehet benne keresni.

Az 2018-as merengő állapotát mutató kategóriákat a mellékleteknél feltüntettem. A „6. Számú mellékletcsoport: A merengő www.merengő.hu magyarnyelvű fanfiction oldalról és saját fanfiction.” meglekinthető.

Az tény, hogy sok fanfiction született, és folyamatosan születik ma is. Azt jelzi, hogy nem csak olvasnak, hanem annyira megfogta őket egy-egy történetnek a világa, hogy ők maguk írnak róla. Sőt gyakorlatilag virtuális könyvtárat alkotnak. Úgy, hogy tudják s jelzik, hogy minden jog J.K. Rowlingé s nekik semmiféle anyagi juttatásuk nincs, vagy épp az eredeti szerzőké, ha fandomban írnak, de az originál művek között van úgy, hogy önálló könyvként később megjelenik a mű. S ilyenkor a merengő büszke rá, s az író is köszönetet szokott mondani a merengőnek, hogy kritikákkal bátorították őt a merengős olvasók, s segített nekik a béta. (Helyesírás javító, az író felkérheti őt, hogy nézze át a történetet; a béta keres, kínál – ennek a piaca is megtalálható az íróasztal rubrika alatt.) Angol nyelven sokkal több ilyen típusú oldal található, az iskolánkba viszont ennek a világnak egy könnyed kissé gyermeki változatát mesélem élő könyvtár órákon. Így az angol történetek értelemszerűen nem nekik valók, s korhatárra való tekintettel a merengőt is csak óvatosan, válogatott történetekkel mutatom. De mesélek nekik egy pár könnyen kezelhető szakszóról, mint az „au”, vagy a „crossover”

A honlapjukat elnézve annyira látszik az ilyen oldalnál, hogy érdekli őket az, amin dolgoznak. Van olyan történet, ahol százasával szólnak hozzá. A mellékletben (pontosan a „6. Számú mellékletcsoport: A merengő www.merengő.hu magyarnyelvű fanfiction oldalról és saját fanfiction.”) bevettem egy saját fanfiction történetet, amelyet a Harry Potter Fandomban Severitus kategóriában írtam – egy saját szereplős művet, ahol a tanárságra teszem a hangsúlyt. Egy olyan szereplő jelenik meg, aki ízig-vérig pedagógus. Ha felnő a történet, akkor Karácsony Sándor, Szentgyörgyi Albert, és Carl Rogers személyiség jelei lesznek ötvözve benne, hozzáátve, hogy természetesen minden jog J.K. Rowlingé.

Maga a fanfiction olyan világ, ahol a kis írók bizonyítják, hogy nem csak olvassák, de részt is vesznek a történetben. Most ebbe a világba csak egy rövidke bepillantást engedtem, érzékeltetni szerettem volna ezáltal azt, hogy létezhet párbeszéd az írás, a könyv s az olvasók, a csoport között. A dolgozatom csoporttanulmány, mi kevésé használtuk ezt a világot, egyetlen egy történetet írtunk közösen a tüske nélküli süni Murk történetét. Ennek a világnak csak elemeit használtuk, s csak nagyon ismerkedés fázisban vagyunk, de megfordult a fejemben, de szeretünk történeteket fogalmazni, s nem kizárt, hogy pár év múlva lesz egy saját „hangos mesét” mondó oldalunk.

Módszerek – Irodalomterápiás elemek

Ha lenne egy negyedik profil rólam, mint könyvtárosról, akkor azt mondanám álruhás lelkesz lennék könyvtáros ruhában. Aki nem teologizál, csupán gyakorlati teológiát él meg nap mint

nap. Anélkül, hogy egy szót is szólna Istenről vagy akár a bibliáról. A biblio szó jelentése könyvek, ha így nézzük a Biblia maga is egy könyvtár... Élő kövekből... hm könyvekből.

A történetemhez ez is hozzá tartozik. Szegeden ismerkedtem meg a biblioterápiával. Két félévem is volt az egyetemen. Nagyon tetszett a maga egyszerűségével és nagyszerűségével.

A kolozsvári egyetem szociális munkás szakán nagyon hangsúlyozták, hogy nem szabad terápiázni. Helyette a fejlesztő biblioterápiában alkalmazott módszert ajánlották. A segítői kérdezést. A fejlesztő biblioterápiának ez az alapja. Elhangzik a történet s utána kérdezzük. A terapeuta irányított kérdéssort tesz fel.

Az élőkönyvtár műhelyben azonban nem irányított kérdések vannak. Sokkal inkább csak beszélgetünk, s használjuk fantáziánkat és asszociációs képességeinket.

Az iskolákban hiányzik az, hogy csak leüljünk, s beszélgessünk, tanuljunk meg figyelmesen hallgatni közösen. Nem kell hozzá semmi nagy tudás, csak egy adag kíváncsiság, s eközben valami olyan érzést véltem felfedezni, amit a valahova tartozás kifejezéssel bátorkodom megfogalmazni.

Bartos Éva munkái alapján rájöttem, hogy a fejlesztő biblioterápiát akár alkalmazhatnám is a mindennapi munkában, de nem gondolom, hogy ez terápia lenne, hanem sokkal inkább kölcsönös szabad tanulás. Rogersi megfogalmazásban „lényeges tanulás.”

Azt gondolom, hogy sok esetben együtt tanulunk, meg körbe ülünk egy történetet hallgatva, aztán meg megtanuljuk ezt a bizonyos 'figyelmes' hallgatást.

Összegzés

Dolgozatom végére érve elmondhatom azt, hogy egy egészen változatos utat járhattunk be. Megpróbáltunk bemutatkozni sajátos stílusban, hogy ismertessük annak a munkának a jellegzetességeit, folyamatát, ami a Zuglói Benedek Elek Óvoda, Általános Iskola Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményben Harry Potteres olvasóköri néven (amit mostanra már csak HP-nek szoktunk emlegetni a gyerekek között) megvalósult. Azt a párbeszédet vizsgáltuk, ami az olvasó és az írás a könyv között megvalósul, s ennek az élmény olvasásnak a szerepét az olvasóvá nevelés szempontjából az élőkönyvtár műhelyben. Az olvasóvá válás színtereit, mely voltaképpen nem más, mint az élőkönyvtár térbeli helye, a fanfictionok esetében pedig a virtuális helye. S a történet koncepciót, ami minden emberi kapcsolat

értelmének feltétele. Elég sok gyakorlati foglalkozást járhatunk körül megismerkedve három nagy pedagógus olvasóvá nevelés gondolatáról, melynek lényege a szabad lényeges tanulás három alapfeltétellel, a hitelességgel, a feltétel nélküli elfogadással és az empátiás megértéssel, valamint az a tény, hogy vegyük komolyan a fiatalságot, merjünk számukra lélekkel bírót vinni, ne holt ismeretanyaggal, hanem élővel, s bátran menjünk horgászni új ismeretanyagra. A gyerekek természetes kíváncsiságára lehet alapozni, megdöbbenő, hogy akár egy egész könyvtárat képes magának alkotni, ha valóban megfogja őt a mű. Mint ahogyan a fanfiction, és az élőkönyvtár világában láthattuk ezt. A párbeszéd az olvasó és az írás között, valóban egy olyan vizsgálati téma volt, ami sok lehetőséget s eszközt adhat a pedagógusok, s a könyvtárosok kezébe is. A rogersi három alapelv szellemében, Szengyörgyi Albert szavaival élve, nem baj ha szórakozunk, különben a munkánk nem is lenne érdekes, értékes – Karácsony szerint szeretet nélkül lehet nevelés, de olyan is az akkor. S a foglalkozásokon átélt élmények olyanok, amelyeket tulajdonképpen csak a gyakorlatban, az életben lehet átélni.

Nagyon szerettem élő könyvtárat vinni a diákoknak, mert az, hogy akárki bárki kicsit odafigyel rájuk, s ha mást nem, csak meghallgatja, kimondhatatlanul fontos ez a mai egyre csak gyorsuló világban, ahol minden egyre drágább lesz, csak valahogy az ember lesz egyre olcsóbb.

Számunkra az élőkönyvtár műhelyben az SNI nem egészen azt jelenti, mint a hagyományos órákon, itt sokkal inkább a játéka és a története a főszerep. Minden tisztelem a gyógypedagógus kollégáknak, akiktől rengeteget tanultam főleg életkori sajátosságokról, s látom milyen szívvel lélekkel igyekeznek a gyerekeket fejleszteni, ők is alkalmazva a játékos tanulás módszerét. A mi kis körünkben lehet, hogy nem fejlődünk, de az, hogy egyik napról a másikra izgalmasan olvasunk, s ha már 2 percre is, de képesek vagyunk szurkolni a társunknak, s keresni benne „Harryt”, akkor már elértük ki nem mondott célunkat, s csak azt vesszük észre, hogy a gyerekek azt mondják: „De jó volt a HP! Várom a következőt!”

Ennek a dolgozatnak nem az volt a célja, hogy világrengető megfigyeléseket alkosson, hanem csak annak a rácsodálkozás örömeinek a megosztása, amit mi megéltünk, mikor megpróbáltunk szabadon tanulni egy történetből, a Harry Potternek a megismerése közben. S útközben, ahogyan csoporttá váltunk, s kezdett bennünket érdekelni az olvasó társunk csodavilága is, mi magunk is fejlődünk, gazdagodunk.

Karácsony Sándor szavaival élve: „Növekedvén nevelünk.”

Irodalom

- Bartholomew, C. G. & Goheen, M. W. (2018). *A Nagy történet. Hogyan találjuk meg a küldetésünket a Biblia elbeszélésében.* (pp. 12). MRE Kálvin János Kiadó.
- Bartos, É. (1999). *Segített a könyv, a mese.* Magyar Olvasástársaság.
- Bassham, G. (szerk.) (2010). *Harry Potter és a filozófia: Avagy Roxforti tananyag mugliknak.* Hajnal István Kör.
- Boldizsár, I. (2010). *Meseterápia. Mesék a gyógyításban és a mindennapokban.* (p.309). Magvető.
- Csóka, J. (2022). *Meseterápiás utak és kalandok.* Corvina.
- Doll, B. & Doll, C. (2011). *Fiatalok biblioterápiája. Könyvtárosok és mentálhigiénés szakemberek együttműködése.* (pp. 63-67). Könyvtári Intézet.
- Gyököcssy, E. & Szathmáry, L. (1997). *Mit kaptam Karácsony Sándortól?* (pp. 3-27). Karácsony Sándor Rózsatéri Református Iskola.
- Heltai, M. & Lányi, G. (szerk.) (2017). *Karácsony Sándor és a magyarpszichológia. A Csökmei Kör és a Magyar Pszichológiai Társaság konferenciája, 2015. november 21.* (p.17). Széphalom Műhely.
- Karácsony, S. (1931). *Leckék a leckékről.* Az Erő Kiadása.
- Karácsony, S. (2003). *A magyar nevelés. Válogatott tanulmányok.* Áron Kiadó..
- Karácsony, S. (2006). *A könyvek lelke. Az irodalmi nevelés.* 2. kiad. Széphalom Műhely.
- Kende B. H. (2011). *Harry Potter titka. A gyermek csodavilága.* (pp. 23–24). Osiris.
- Kontra, Gy. (1995) *Karácsony Sándor.* 2.kiad. (p.57). Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum.
- Pokorny, O. (2015). *Az erkölcsan tantárgy a kortárs könyveken keresztül.* (Szakdolgozat). Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészstudományi Kar „Gyermek- és Ifjúságirodalmi szakember” felsőoktatási szakirányú továbbképzés keretében írt záródolgozat.
- <http://www.jakd.hu/pokorny_orsolya_az_erkolcsan_tantargy_a_kortars_konyveken_keresztul_szakdolgozat> (2019.06.10.)
- Rogers, C. R. (2006a) *Az igazán fontos tanulás: a terápiában és az oktatásban.* In: *Valakivé*

- válni: a személyiség születése.* Edge 2000 Kiadó.
- Rogers, C. R. (2006b). A diákközpontú tanítás, ahogy azt egy résztvevő átélte. In: *Valakivé válni: a személyiség születése.* Edge 2000 Kiadó.
- Rogers, C. R. (2006c). Személyes gondolatok a tanításról és a tanulásról. In: *Valakivé válni: a személyiség születése.* (pp. 340-346). Edge 2000 Kiadó.
- Rowling, J. K. (2000). *Harry Potter és az azkabani fogoly.* Animus
(2008). *Harry Potter és a halál ereklyéi.* Animus.
- Stallins, F. (1988 Spring/Summer). *The Web of Science. Storytelling Jurnal.*
- Szentgyörgyi, A. (1973). *Az élő állapot. Válogatott írások.* (p. 116-120). Kriterion.
- Biblioterápia gyerekeknek és serdülőknek.* (2019).
<http://ki.oszk.hu/sites/ki.oszk.hu/files/dokumentumok/biblioterapia_gyermekeknek_es_serdu_loknek_0.pdf>(2019.06.10.)

Montessori Mária élete című film 1.-2. rész:

1. rész: <https://videa.hu/videoek/emberek-vlogok/maria-motessori-elete-1.-resz-dgHIQu35VySkp2j4?fbclid=IwAR2VyVUJcMBH7d3AYXbIoLRkVL8MNkkMSiSNY06gR4DYcMnllfYW0FVcXCc>
2. rész: https://videa.hu/videoek/film-animacio/maria-montessori-egy-elet-a-rqLuWImQTuUfsN9t?fbclid=IwAR0QAdhO6wabNsiaT4WFtecJf8vwEQeGRZCPuELVMhZFaxa9Hff_ApLWU3M